

سوال نمبر 2

بابا فرید گنج شکر نے اخلاقیات نون انسانی جیون دی گنجی
قرار دتا ہے۔

Start with the summary of the
answer as introduction: شاعر دا تعریف:

بابا فرید پنجاہی زبان دے سب توں وڈے تے مڈھلے
شاعر نے۔ آپ دا اصل ناں محمود سی۔ جدکہ بابا فرید تے گنج
شکر آپ دے اتار سی۔ آپ 1188ء توں ملتان وچ جمے
تے 1230ء توں پان پتن وچ وفات پائی۔ آپ دے والد دا ناں
جمال الدین سلیمان تے والدہ دا ناں کرم بی بی سی۔ آپ تے
اپنی مڈھلی تعلیم اپنی والدہ صاحبی توں حاصل تھی۔
بابا فرید دنیا دی شاعری توں شلوک اکھیا جاندا ہے۔ ایہ
شاعری وچ اخلاقیات تے تبلیغ دے ول زیادہ رجحان ہے۔

1- بابا فرید دے شلوک دی تعریف:

بابا فرید دی شاعری توں شلوک
آکھیا جاندا ہے۔ شلوک دو لفظاں دا مجموعہ ہے شاہ تے لوک
جیسو دا مطلب ہے 'بادشاہ دی زبان'۔

'شلوک صنف وچ اوس شاعری توں کیا جاندا
ہے جو کسے اللہ دے ولک، نیک بنوے یاں بزرگ
تے بکھار سونک تے ہیندے وچ دین توں بھلاں
تے مظلوم توں تے کم کھیا جائے۔'

« شلوک وچ شعر دی سب توں وڈی کوشش ایہ ہوندا
ہے کہ مشرے وچ دین دا نفوذ کراکے جائے تے اخلاقیات
دی عمارت کھڑی کراکے جائے۔ بابا فرید دی شاعری وچ
اے دونوں عنصر موجود ہے۔

2- بابا فرید دی شاعری وچ اخلاقیات دا درس۔

بابا فرید دی شاعری دی سب توں وڈی خوبی ایہ ہے وا کہ
 آپ نے اپنی شاعری وچ ایسے لوکاں تے ملاحظہ وچ اخلاقیات
 توں اُماگر کرن دیا کوشش کیتی ہے۔ ایہی دی شاعری
 وچ اخلاقیات دا درس بھریا ملدا ہے۔

2.1- سچائی دا درس:-

چونکہ بابا بیونے ایک صوفی
 سن تے ایک بہت ہی نفسی انسان سن۔ ایس لئی آپ
 نے اپنی شاعری وچ سچائی دا غلط عام بناا دی
 بھرپور کوشش کیتی ہے۔ اک ونکی ویکھو۔

"بولئے سچ دھم، جھوٹ نہ بولئے
 جو گڑ دسے وان سیریاں جوئے"

2.2- غرور تے تکبر دی نندیاں:-

غرور تے تکبر بہت ہی بھانگ بھاریاں
 نے۔ ایہی انسان توں بہت زیادہ نقصان پہنچاندیاں نے۔ بابا
 فرید نے اپنی شاعری وچ اپنا بڑاا دی کوشش تے مذمت
 کیتی ہے۔ ایک مثال ویکھو۔

"فریدا ہے توں منہ کر نیکی نیکی کرک
 بھرے خزانے رب تے جو بہاؤ سولک"

Relate your headings and arguments to the statement

Day:

Date:

2-3 - اپنی ذات دی نفس :-

اوناں نے اپنی شاعری وچ اپنی ذات دی نفس وی کیتی ہے۔ اوناں دے مطابق انسان کجھ نفس ہے۔ بس اے محتاج مخلوق ہے اپنے خالق دی۔ ایل ونگو ویکھو۔

" ضریدا کالے کھنڈے کھپے کالا سینڈا ویس
گناہیں بھریاں صں پھراں لوں کین درویش "

2.4 - صبر تے استقامت دا درس :-

صبر تے استقامت لازمی ہے۔ انسان نوں مشقاناں پیش آنندیاں رہندیاں تے۔ پر انسان کدی وی صبر دی ڈور نہیں چھڈندے ہاتھی دی۔ آپ اپنی شاعری وچ صبر کرن دا تعلق کیتی ہے۔ اے اے خال ویکھو۔

" ضریدا رکھی کھائی تھنڈا پانی پی
ویکھ پرائی چوہی نہ تھرائی جی "

2.5 - نماز دا درس / دی اہمیت :-

اللہ تعالیٰ نے قرآن پڑھ وچ 700 نمازیں نماز پڑھ دا حکم کیتا ہے۔ آپ نے وی اپنی شاعری دے ذریعے اے پیغام لوکاں تک پہنچا دی گونڈھ کیتی ہے۔

نماز دے جس تے اے مثال ویکھو۔

اٹھ فریبا ونوسا جی، صبح نماز گزار
جو سیر سائیں نہ نیویں اولہ سیر کب اتار

2.6 - آخرت دی فکر :-

اس مادہ پرستی دے دور وچ انسان اپنی
دنڈگی دا اصل مقصد بھول گیا اے۔ آپ نے اپنی شاعری وچ
انساناں نوں ایسے یاد کراں دی کہ شمش کستی اے کہ آخرت
قریب آ رہی اے تے تک اصلاح و توبہ دو۔ ایک مثال
ویکھو:

ویکھ فریبا اسی تھی تیری داری پہلاں بھور
آگیاں تیرے آگیاں تے پیچا رہ گیا دور

2.7 - دنیا دی بے ثباتی:

افلاقیات دا خزانہ وچوں کئی
سہواں دی ایک ایسے وی ویکھ کہ انسان دنیا نوں ثباتی
سمجھ بھولے نئے۔ آپ نے انساناں نوں اسے غلط فہمی
وچوں کراں دی کہ شمش کستی اے۔ ایک وکھی ویکھو۔

فریبا تو تھے نڈپ ماریاں، آسار بندھے وی گئے
کورا سودا گرتھے، غوری آدے پیٹے

2.8 - قناعت دا درس :-

سے وہ دلا طرح وغیرہ انسان
 یوں لالچی تھے > میں توں لہر دینا آئے۔ اسلام قناعت دا درس
 دینا آئے۔ قرآن میں وجہ اللہ تعالیٰ فرمانبردار تھے۔

”تے آستان توانوں یک وسطا امت بنایا ہے“

”بنا فرید نے وی ایسی شاعری دلا ذریعے اے درس دینا دی کوشش
 کیتی اے۔ اس مثال ویکھو۔“

”رکھی رکھی کھائے ٹھنڈا پانی پئی
 ویکھ پرائی چوپری نہ ترسانی جی“

Add more arguments

مکدی گل:

بانا فرید ہفتے پتیابی دے ایک بیت وڈے تے
 مڈھلے شاعر نے۔ آں نے ایسی شاعری دے ذریعے افلاقیار
 یوں عام کرن تے کہہ کیتا اے۔

بقول ڈاکٹر غفران احمد دے
 وڈا افلاقیار ڈا درس بھرواں ملدا اے۔ آری نے ایسی
 شاعری دے ذریعے لوکاں تے اہلکارین دار نے افلاقیار
 بنان دلا کوشش کیتی اے

Attempt and upload a single qs at a time for evaluation

Day: _____

Date: _____

سوال نمبر 2

شاعر حسین دیاں علاقتاں وچ صفیاں دیاں کئی سطراں تے۔
ویو اکرو۔

1- تعریف :-

شاعر حسین پنجابی زبان دے دو جے وڈے شاعر تے۔ آپ نے زیادہ تر شاعری کافی دی صنف وچ لکھی اے۔ آپ نے اپنی کافیاں وچ مختلف علاقتاں دا استعمال کیا اے جیڑا خاص عقیدے اے سہی تے سبیاں دے پیدا دے تے ان تے لوک اونا دی شاعری توں آسانی نال سمجھ سکے۔ آپ دے علاقتاں نظام دی بنیاد عورت اے۔ ایندے نال نال آپ نے دوسری علاقتاں دا وی بھر پور استعمال کیا اے۔ اپناں علاقتاں دی وچ توں آپ دی شاعری دوسرے شاعراں تیں منفرد بنو گاندی اے۔

2 - شاعر حسین دی زندگی تے اک جھات :-

بابا ضریر توں بعد آپ پنجابی زبان دے دو جے وڈے شاعر تے۔ آپ دا اصل ناں حسین سی۔ جد کہ ادبی حکلیاں وچ آپ 'شاعر حسین' تے مادہ لال حسین دے نالاں نال مقبول ہوئے۔ آپ 1833ء وچ لاہور وچ جمے۔ مذہبی تعلیم اپنی شہر دی مسجد 4500 ماہل سکھ۔ بعد وچ حضرت بہلول دریاں دی بیت امرتسر تے سلسلہ قادریہ وچ شامل ہوئے۔ آپ نے 1862ء وچ وفات پائی۔

3- کافی دی تعریف :-

کافی تے عربی زبان دا لفظ اے جیڑا 'کافی' وچوں نکلیا اے۔ ایندا مطلب اے 'پورا ہونا، مکمل ہونا یا پختہ ہونا'۔

" کافی شاعری وچ اوس صنف نون آکھیا جاندا اے
جیہڑی پھر ادبی حوالے نال مکمل تے پوری ہونٹے -
تے ہوسکے نال گائی جاسکے -"

4- شاہ حسین دی کاغیاں وچ علامت نگاری:

آپ نے اپنی کاغیاں وچ بھوپور علامتاں دا
استعمال کیا اے۔ اس دی اُن خاص وجہ اے وا کہ آپ
براہ راست گل کریں دتے بیانیئے علامتاں سنی کیتی کیونکہ اوس ویلے
بلات اجازت نئیں دیندے سی۔ آپ دے علامتی نظام دی بنیاد عورت
تے عورت نال لگا کہندیاں شیواں نے۔ آپ نے اپنے آپ نون
عورت دے روپ وچ ظاہر کیا اے۔

4.1: شاہ حسین دا علامتی نظام:-

شاہ حسین دا علامتی نظام گھریلو ماحول
دے نال وابستگی رکھدا اے۔ آپ نے مختلف علامتاں دا استعمال کیا
اے جیہڑیاں عورت تے گھر نال تعلق رکھدیاں نے۔ مثال ویکھو:

← چرخہ: ایس توں مراد انسانی جسم

← دھیاج: آخرت لئی سامان

← محسوس تے نشان: ایس توں مراد منکر تے
نکیر۔ حساب لین والے فرشتے۔

4.2: علامتاں سنی و حوت الوجود دا درس:

آپ نے اپنی کاغیاں وچ علامتاں دے سنی اپنی
عقیدہ و حوت الوجود دا اظہار کیا اے۔ آپ ایس نظریہ دے دلو
جان توں پیوکار سن۔ آپ ونگی ویکھو۔

"ربا صبر سے حال دا صبرم توں
اندر توں باہر توں روم روم وچ توں
توں ہے تانا توں ہے بانا
صبر سب کجھ توں"

=> آپ نے ایس کافی وچ تانا مانا تے روم روم علامتاں دا
استعمال کیتا ہے۔

4.3 - علامتاں دے ذریعے عشق حقیقی دا تصور :-

عشق حقیقی اک ایسی تے عظیم منزل ہے۔
ایں سے نکل لینا واسطے بنیادے توں بہت زیادہ مشکلاں، تکلیفاں تے
امکاناتاں توں صوفیہ دینا پینا پینا ہے۔ اسے مشکلاتاں مشاہدہ حسن نے ایسی
کافیاں دے وچ علامتاں دے ذریعے بہت ہی منفرد انداز وچ
بیان کیتیاں تے۔ اک مثال دیکھو:

راہ عشق دا سونگ دا نقا ہے دھاگا پھٹے تے جاٹے
باہر پکاں تے اندر آکودے، توں کیا شیخ کیا ہے

4.4 - کلام وچ دعائیہ انداز :-

آپ نے ایسی کافیاں وچ علامتاں دی ورتاؤں
دے نال نال جوت لیاں دی وی کوٹھن کھسی ہے۔ آپ دے کلام وچ دعائیہ
انداز ایک ایس منفرد طرز دی مثال ہے۔ اک مثال دیکھو:

نیں تینوں رباناں بھلے، دعا حقیر دی ایہا
رب نہ بھلے بھور سب کجھ بھلے ربانہ بھلن ایہا

4.2 - کافیاں وچ علامتاں دے ذریعے اپنی ذات دی نفسی ہے۔

صوفیانہ شاعری دی ایک سب توں وڈی خوبی ایہا وی ایسے کہ ایندی وچ ہر صوفی شاعر اپنی ذات دی نفسی گہرا دا دریں (ازمی دنیا ہے۔ شاہ حسین) دی کافیاں وی ایسے خوبصورت نال مالان مال ہے۔ ایک ونکی ویکھو۔

توں ہے تانا توں ہے بانا
میرا سب کجھ توں
کسے فقیر ساٹھیں دا
میں ناہیں سب توں

4.6 - علامتاں دے ذریعے عین اللہ توں نفرت دا اظہار ہے۔

ایک صوفی دے واسطے سب کجھ میں ایک اللہ دی ذات ہوندی۔ ایندو علاوہ کسے نیور دے بارے اوہ سوچنا وی عوارہ نہیں کردا۔ شاہ حسین وی ایک وکی توں سن۔ تے اونہاں نے ایسے جذبے دا اظہار اپنی شاعری وچ علامتاں دے ذریعے کھل کے کیتا۔ اونہاں نے میر تے راجھ دے لوک کہنے دی علامت دا استعمال کردیاں پھوایا غیر اللہ توں نفرت دا اظہار بہت خوبی نال کیتا ہے۔ ایک مثال ویکھو:

نہیں صائیں مینوں خیریاں دی گل ناں آکھ
میں راجھن دی راجھن میرا، خیریاں نوں کور کھاس
لوک جاننا پھیر کھلی، پیر دا ور چاس
کہیں حسین فقیر نہانا جاندا مولا پاس

4.7 - کافیاں وچ عاجزی تے اٹکا انقناری دا درس:-

انسان ایک محتاج مخلوق ہے۔ اوہ ہر ویلے اپنے ربا تے منکسر ہے۔ ایس لئے انسان نوں وڈائی تے تقیر ذیب نہیں دینا۔ شاہ حسین نے اپنی کافیاں وچ عاجزی تے انقناری دا درس دینا ہے۔ ایک مثال دیکھو:-

چھڈ تقیر پکر ملیں کو، کہے دناشی
کہے حسین فقیر نمانا ہر ویلے سائیں سائیں

5 - آخری لہجہ:-

شاہ حسین ایک بہت ہی نیک دلا تے ولہی لوک سن۔ آپ دین دی تبلیغ کئی دن رات کوشش کیتی جوکہ آپ دی کافیاں وچوں وی عیاں ہے۔ نالو نال آپ نے پنجابی زبان نوں چار چند لا دتے آہنیا صنفرد تے سبق آموز کافیاں دیے نال۔

ڈاکٹر اسلام رانا ہونیاں دیے مطابق شاہ حسین نے اپنی شاعری دیے حیران وچ اوہ آواز ہے جیہڑی حقیقی عشق دے عرفان وچ ڈوبی ہوئی ہے۔